

De betroede talenter

Søndag Septuagesima

Penge er en gammel opfindelse. Langt tilbage i oldtiden har mennesker kendt til at bruge stykker af guld, sølv eller kobber som værdimåler og som byttemiddel.

Vi har lige hørt en fortælling, hvor møntenheden »talent« optræder. En talent var mange penge. På Jesu tid var en talent 26,5 kg sølv. Værdien modsvarede 6000 gange den almindelige dagløn dengang.

Nu hører vi så om en mand, der rejser udenlands på en længerevarende rejse. Forinden kalder han sine tjenere til sig og »betror dem sin formue«, som det hedder. De tre tjenere betror han henholdsvis 5, 2 og 1 talent.

Men hvad ligger der nu i, at han »betror« dem sin formue? Hvad forventer han af dem? – Det får vi ikke at vide. Han rejser bare, og så må tjenerne selv finde ud af, hvad herren mon forventer af dem.

Først sidenhen, da herren er vendt hjem og kalder tjenerne til regnskab for, hvordan de har forvaltet de betroede midler, bliver det klart, hvad herren har forventet, men på det tidspunkt er det jo lidt sent, hvis man ikke har forstået sin opgave rigtigt.

Nu burde det ikke være så svært for nogen af de tre tjenere at vide, hvad opgaven gik ud på. For allerede dengang kendte man til, at penge kunne yngle og blive til flere penge. Man kendte til at låne penge ud mod rente. Man kendte til at investere penge, så de blev forrentet.

Den første tjener i fortællingen har forstået, hvad opgaven går ud på. Han investerer de betroede talenter i givtige foretagender, så han kan fremvise en pæn profit, da regnskabet gøres op. De fem talenter har ynglet og er blevet til ti. Så der er ikke noget at sige til, at hans herre og arbejdsgiver er godt tilfreds med ham: »Godt, du gode og tro tjener, du har været tro i det små, jeg vil betro dig meget; gå ind til din herres glæde!«.

På samme måde med den næste tjener. Skønt hans evner kun rakte til at få betroet to talenter, så har han dog opnået forholdsmæssig lige så stor profit. De to talenter er blevet til fire. Også han får at vide, at han kan gå ind til sin herres glæde.

De to tjenere er fælles om at opfylde deres herres forventninger. Og de er fælles om at høste anerkendelse for det. Det er meget muligt, at de to tjenere hele tiden har haft i baghovedet, at det ville komme dem selv til gode, hvis de havde held med investeringerne. Det er meget sandsynligt, at deres handlemåde ikke har været bestemt af uselvisk omsorg for herrens profit, men af et nok så selvisk og forståeligt ønske om at stige i agtelse hos deres herre og arbejdsgiver med udsigt til personlig forfremmelse med dertil hørende løntillæg. Men altså: de to tjenere handler fornuftigt. De vil deres eget bedste, og de belønnes for det.

Anderledes med den tredje tjener i fortællingen. Han får ikke investeret sine penge, men graver dem ned. Det gør han vel i den tanke, at det er det sikreste sted at gemme dem. Ingen tyveknægt skal rende med pengene. Han kan være sikker på, at han har dem, når regnskabet skal gøres op.

Er det mon fordi han ikke har forstået sin opgave? Ved han mon ikke, at han har fået pengene betroet, fordi det er meningen, at de skal yngle? – Jo, det ved han udmærket. Som han selv siger til herren: »Herre, jeg kender dig som en hård mand, der høster, hvor du ikke har sået, og samler, hvor du ikke har spredt«.

Han ved altså, at herren vil blive vred, når der ingen profit er at høste, intet overskud at samle. Alligevel har han handlet, som han har. Mon det er fordi han ikke vil sit eget bedste? – Det skulle man næsten tro. I hvert fald kaster han sig selv i ulykke. Han bliver med et malende billede kastet ud i mørket, hvor der skal være gråd og tændersgnidse.

Den tredje tjeners handlemåde er bestemt af trods. Trodsig er han vel sagtens blevet, fordi han kun har fået én talent at forvalte. Når arbejdsgiveren åbenbart ikke har mere fidus til ham, end hvad der rækker til én talent, så kan det også være det samme. Så kan han få tilbage, hvad der er hans, og ikke en klink mere.

Nu er det egentlig et rædsomt univers, denne fortælling udspilles i. Denne rigmand, der rejser udenlands og sætter sine undergivne til at skrabe endnu mere rigdom til huse, han er egentlig en rigtig vaskeægte kapitalist. Han er en, for hvem pengene er blevet målet og ikke blot et middel.

Men de to første tjenere går villigt med på legen. De har ingen skruper over, at der er en sammenhæng mellem profit og tab: de talenter, de skaffer i fortjeneste, er der andre, som må betale. Fortjeneste kommer jo ikke ud af den blå luft. Det gør den ikke i dag, og det gjorde den heller ikke dengang. Men moralske skruper over rentetagning ligger uden for fortællingens horisont.

Det er muligt, vi kan genkende visse træk fra det moderne pengestyrede samfund i lignelsen om de betroede talenter. Når Jesus fortæller denne lignelse, så er det dog ikke for at retfærdiggøre pengenes magt. Det er heller ikke for at anfægte den. Der er andre steder, hvor Jesus anfægter pengedyrkelsen og peger på dårskaben i at jage efter gods og guld og samle skatte, som møl og rust fortærer.

Andre steder kan han nok gå hårdt i rette med Mammondyrkelsen og jaget efter rigdom, men ikke her. Talenterne i lignelsen, som er talenter af sølv, er nemlig billede på en anden slags talenter, som ikke er af sølv. Vi kan kalde dem livets talenter, alle vort livs muligheder og evner. Alt det, vi har fået i vuggegave, og de muligheder, der siden melder sig i vores liv med hinanden.

Livets talenter har vi fået for at sætte dem på højkant. Vi skal give os livets udfordringer i vold i tillid til, at det går an at vove noget, går an at møde det ukendte, går an at springe ud på det dybe vand.

Men hvad nu, hvis vi kommer galt af sted med at give os livet i vold? Hvad med alle de nederlag, vi risikerer at lide, når vi giver os livet i vold – hvad siger lignelsen til det spørgsmål?

Den siger ikke noget til det spørgsmål. Jeg kunne godt tænke mig at vide, hvad Jesus ville svare, hvis man nu forsøgte at ændre lidt på hans lignelse. Lad os forestille os, at den anden tjener i lignelsen bliver ramt af uheld. Uheld er jo, hvad vi kan komme ud for i det virkelige liv. Vi forestiller os, at den anden tjener går ud med de to talenter og investerer dem i et foretagende, der går konkurs. Hele kapitalen går tabt, og han må sige til sin herre: »Herre, to talenter betroede du mig, se jeg har forsøgt at investere dem som risikovillig kapital, og nu er de to talenter desværre tabt«.

Hvad mon Jesus nu vil lade herren sige til en sådan melding? Jeg gætter på noget i retning af dette: »Godt, du gode og tro tjener. Du gjorde dit bedste med de betroede midler. Dit uheld skal ikke regnes dig til last; jeg vil betro dig meget, gå ind til din herres glæde!«

Jeg er sikker på, Jesus vil bekræfte, at livets risiko må skrives på Skaberens konto. Det er i sidste ende Gud, som må skaffe dækning for vore nederlag og for vor afmagt. I sidste ende må Gud tage vore fiaskoer på sin kappe.

Derfor skal vi ikke være bange for at investere vort livs muligheder i livet. Alt hvad vi er, skylder vi Skaberen, som har givet os at være det, vi er. Vi kan roligt give Gud æren for livet i tillid til, at Gud vil kendes både ved de lyse sider af livet og de mørke.

Amen.